

מסורת הש"ס

עד כמה פרק רביעי בכורות

ל.

עין משפט
נר מצוה

א [טושיע יו"ד סי' קט
ל"ה ב מ"י פ"ח מהל'
שמעיה ויובל הלכה
טו:
ג [מ"י פ"י מהל' משכב
ומושב הל' יאן]:
ל ד מ"י פ"ח מהל' שמעיה
הלכה טו:
לז ה מ"י שם הל' ז פ"יב
מהל' מעשר הלכה ז
וכרש"ג דלמנן על אחרים:
לח ו מ"י פ"ח מהל' שמעיה
ויובל הל' טו ופ"ב
ז [טושיע יו"ד סי' קט פטק
ז [טושיע שם סעי' ה]:
ח [טושיע שם סעי' ה]:

רבינו גרשום

דשמן חריב בחומה: דהוי
מזבין תרבא במדכנתא. (א)
והיה אחד שהוא טהור
של הדורא דכנתא דכנתא
טהור כמו דכי ואמר לן
רבי דאמר משמיה דרבי
יצחק האורליני ז"ל דהוא
אמר דאקשטא ואיתרא
דקאמר בשחיטת חולין
בחלב של קיבה הוה אבל
הדורא דכנתא כליה טהור:
כמאן כר' יהודה. דקניס
הכל: אי הכי אפילו מים
ומלח נמי. ליקניסיה מ"ט
לא קניסה אלא אמגוזי:
לעולם כרבי שמעון. דאמר
כל שיש בו זיקה והאי
נמי אמגוזי זיקה דאיסורא
ניחו: גר. מימשיכי:
החשוד על השביעית.
למכור דאסור למכור
שביעית: כיון דמיתא ליה
לכאורה ולית ליה פדיון
כדאמרי האחרון נתפס
לשביעית ופריעצמו אסור:
כיון דחשוד דאדוריתא.
היינו שביעית ומעשר
כ"ש אדרבנן: דטהרות
ואוכלי חולין בטוהרה אינו
אלא מדרבנן: הא. חשוד
על הטהרות חשוד נמי
אשביעית וקשיא למתני'
דהני יוש שהוא חשוד על
והטוהרות ואינו חשוד לא
על זה ועל זה: כשראיניהו
על הטהרות דשביעית
ומעשר בתוך ביתו: ר' ינאי
אמר. לעולם דאמר מתני'
ומ"ט דברייא דדייקא הא
חשוד חשוד: כגון דהוא
אכול ועכשיו חזר להיות
חשוד אחרא אמרינן נמי
חשוד אכול: זו דברי ר"ע
סתמא הא סתמא דמתני'
דהני חשוד על השביעית
אינו חשוד על המעשרות
ר"ע היא: ובאתריה דר'
יהודה שביעית חמירא.
ומדחשוד על החמור

תרבא דאטמא במד דכנתא. כן גרים רצינו מס פירוש מר
בחילוף של כנתא כמו צמל דשחוטא דצפרק גיד הנשה
(חולין נד.) וכמו צמר י"ל דפרחולא דצבא קמא (דף קיג.):
מעשרות י"ל דבעי חומה חמיר ליה. מכאן מדקדק רצינו מס
צ"מ י"ל שהיכר מעשר אלא שביעית
דמייני צנות מעשר שני לשם חולין
כגון הכי אלו צחקק למעשר ולשביעית
צפרק הנזקין (גיטין סא.) וכן אינו חושש
י"ל לא לתצלין שבה לא משום שביעית
ולא משום מעשר צפ"ק דחולין (דף ו.)
ולשון מעשר נמי מוכיח כן להיכא
דליידי בחששא דלוינו ממון נקט טבל
או דמאי: **הא** חשוד חשוד. דמשמע
ליה לגופה לא אלתערך דפשיטא
דכי נאמן על הטהרות דנאמן על
השביעית כיון דהוה נהג פרושים
שאוכל חולין צטהרה:

מתני' כשראיניהו נוהג בצנעא
בתוך ביתו. שמה מן
השביעית משמע דעם הארץ י"ל סתמא
חשוד אשביעית כמו אטהרות ותימה
דבסוף הניזקין (גיטין סא.) קאמר מאי
שא רישא ומאי ששא סופא דמיקל
באשט עם הארץ ומחמיר על החשודה
על השביעית וקאמר רבא הכא צמאי
עסקינן צעם הארץ דרבי מאיר
וטומאה וטהרה דרבנן ומתקמי גבי
טומאה וטהרה עם הארץ סתם וגבי
שביעית קמי החשודה משמע דסתם
עמי הארץ חשודי אטהרות ולא חשודי
אשביעית ומיחו מהא דשני לגור
ולתמוך גבי עם הארץ דחשודי אטומאה
וטהרה ולא אסרינן מטעם שביעית
אין לדקדק כלום דלמנא צמאר שני
שצו איירי ההא ולא בשביעית או
דח"י איירי צפירות ידועים שם
מתוקנים לרצא דלית ליה שניויה
דלצי ריב עמי הארץ מעשרין ועוד
קשיא מכאן לפירוש ר"ת דמפרש
צפ"ב דכחצות (דף נד.) גבי שלי חדש
ושל חצרי י"ל דסתם עם הארץ אע"י
דחשודי אדמאי לא חשודי אשביעית
וסותר פירוש רצינו שמואל דמפרש
חדש וישן דנקט משום שביעית וכי
משי הסם רוב עמי הארץ מעשרין
רוצה לומר דהוא הדין בשביעית וכמה
קושיות י"ל דמקשה רצינו מס על פי'
רצינו שמואל כמו שפירש דכחצות
ומפרש י"ל חדש וישן להשגיח המקמ
צעלמא קאמר ולא לענין איסור והיתר

והשתא לר' אילנא דחשוד אטהרות דרבנן חשוד אשביעית כל שכן סתם עמי הארץ דכי היכי דחשודי אדמאי דאורייתא חשודי נמי אשביעית
ודוחק להעמיד סתם עם הארץ צ"מ דלא חשוד אשביעית כשראיניהו נוהג צניעא בתוך ביתו ועוד קשיא מהא דתנן במס' דמאי (פ"ג מ"ד)
ומיימין לה נמי צהניקין (גיטין סא.) המולין חמין לטווח כותי או לטווח ע"ה אינו חושש לא משום מעשר ולא משום שביעית משמע דסתם עמי
הארץ חשודי אשביעית וי"ל י"ל משום כותי נקט שביעית אי נמי צודאי חשוד איירי וכן ההיא דהלוקח לולב מחצירו בשביעית דקאמר עלה צ'פ'
לולב הגזול (סוכה נט.) דאין מוסרין דמי פירות שביעית לשם הארץ וכן הא דמיימי פרק קמא דחולין (דף ו.) הנותן לשכנתו עיסה לאפות וקדירה
לצלל אינו חושש לשאור ולתצלין שבה לא משום שביעית ולא משום מעשר ואם אמר עשה לי משליכי חושש כו' כל הני מיידי צודאי חשוד וא"ת
היכי מוכח מינה צחולין דגזרו על מעשרות דמאי דלמנא חשוד גרע מתקם עם הארץ לגבי מעשר ראשון דמנוח צבילה הנזקין (גיטין סא.) לאצוי
וי"ל דלרצא פריך דלא חמיר ליה: י"ל **באתריה** דרבי יהודה חמירא דהו שביעית. ולכן חשוד אטמא דהא צפ"ק דשבת
(דף י.) אמרינן דבתרומה כיון דאפשר למיעבד כדשמואל דחטה אחת פוטרת את הכרי לא חשודי והכי נמי גבי מעשר שני לא הוה לן למיחשדיה
כיון דאפשר למיעבד כדשמואל דהקדש שוה מנה שחללו על שוה פרוטה מחולל דהוא הדין י"ל מעשר שני וצאצאות דרב אחאי הוא צבילה על
כרס רצעי שחללן אותו על דבר מועט ומעשר שני ונטע רצעי דין אחד להם צ"מ דקדש קדש אמרינן להו מהדדי דכאיתא צפרק שני
דקדושין (דף נד.) ואפי' לכתחלה מסתבר דשרי כמו גבי הקדש צמסכת ערכין (דף נט.) דשרי צומן הזה גבי ההוא גצרה דאחרימיניהו לנכסיה
והא דמוקי צפרק התקבל צ" (גיטין דף סא.) ההיא דכ"ל מערימין על מעשר שני צמעשר צומן הזה דרבנן היה יכול להקשות צומן הזה
מאי הערמה נר"ך לפטור מחוסם והלא יכול לחלל לשוה מנה על שוה פרוטה אלא ממלק ליה צפירכא אחרימי ואמה העבריה צומן
הזה מי איכא וכן מעשים בכל יום שאנו מחללן כרס רצעי שוה מנה על שוה פרוטה וי"ל דלא דמי מעשר לתרומה דפעמים שאין
לו פרוטה מזומנת לחלל עליה וגם אין לו כי אם מעט מעשר כנגד שוה פרוטה ואינו רוצה ליתן פרוטה כנגדו:

וחכמים

תרבא דאטמא. חלב הכליות שעל הירך: **צמר** י"ל דכנתא. צחקק
חלב טהור הנקרא כנתא וצנע"י אטמא"ל כמו הדורא דכנתא
דאמרינן צחשית חולין (דף מח.): **לעולם כרבי שמעון.** דלא קניס
אלא צמירי דדמי לאיסורא וצאצורא גופיה צמירי דעציד י"ל איסורא
דהיינו אטמא: **גרו צאמגוזי.** גרו צאמגוזי. גרו צאמגוזי
ומשוכים אחר אגוזים: **ומשכש** צנני
צחשים. מטעה אותם צאמגוזים וצאמגוזים
לצני הטבחיים ומציאין לו החלב
שגובצין אותו מאציהן והוא מוכר
צמר דכנתא: **מתני'** אינו חשוד
על המעשרות. ולוחקין ממנו צחצח
צמאר שני שצוה ואין צריכים לעשר
ודאי אלא דמאי. וטעמא דכלהו מתני'
מפרש צגמ': **גמ'** צני חומה. דאינו
יכול לאכול מעשר שני אלא לפנים
מחומת ירושלים דכתיב (דברים יד)
ואכלת לפני ה' אלהיך וגו':
הטהרות. דרבנן נינהו שיהא אדם
אוכל חולין צטהרה: **הא חשוד.**
על הטהרות חשוד על השביעית:
מתניסין. דקמני אין חשוד כגון
שראיניהו נוהג דין מעשרות ושביעית
צניעא צתוך ציתו דליכא למימר
לפנים הוא עושה כיון דצניעא קא
עציד: **רבי ינאי אמר.** צרייתא
דדייקין מינה הא חשוד (ט) י"ל כגון
דהוה חשוד אטרייהו אשביעית
ואטהרות וקציל אטרייהו שמה שח על
צניה: **זו דברי רבי עקיבא.** דחשוד
על השביעית אינו חשוד על המעשר:
שביעית חמירא לפי. וכיון דחשוד
אשביעית כ"ש אטמא: **דהוא**
דסוה קרי להצריה. צחצחיה דרבי
יהודה: **דיירא צר דיירא.** גר צן
גירות: **סוסי** לי. שכן טוב י"ל שלא
אכלתי פירות שביעית כוותך. יש
מפרשים י"ל רבי עקיבא סמימא
דאמרינן צמסדרינן צאלו הן הנחנקין
(דף פ.) סתם משנה רבי מאיר סתם
צרייתא רבי נתן וכולהו אליצא
דרבי עקיבא ולאו מילתא היא
דהא צכמה דומקין אמרינן רבי
מנחם סמימא"ה רבי שמעון
סמימא"ה אלא רוב משניות איכא
צה"ס סתומות אליצא דר' עקיבא:
חשוד

על המעשר חשוד על השביעית ומאן חכמים רבי מאיר היא דאמר חשוד לדבר
אחד הוי חשוד לכל התורה כולה רבי יונה ור' ירמיה תלמיד ר' זעירא ואמרי
לה ר' יונה ור' זעירא תלמיד ר' יוחנן חד אמר אבל חב"א חשוד על השביעית
חשוד

והשתא לר' אילנא דחשוד אטהרות דרבנן חשוד אשביעית כל שכן סתם עמי הארץ דכי היכי דחשודי אדמאי דאורייתא חשודי נמי אשביעית
ודוחק להעמיד סתם עם הארץ צ"מ דלא חשוד אשביעית כשראיניהו נוהג צניעא בתוך ביתו ועוד קשיא מהא דתנן במס' דמאי (פ"ג מ"ד)
ומיימין לה נמי צהניקין (גיטין סא.) המולין חמין לטווח כותי או לטווח ע"ה אינו חושש לא משום מעשר ולא משום שביעית משמע דסתם עמי
הארץ חשודי אשביעית וי"ל י"ל משום כותי נקט שביעית אי נמי צודאי חשוד איירי וכן ההיא דהלוקח לולב מחצירו בשביעית דקאמר עלה צ'פ'
לולב הגזול (סוכה נט.) דאין מוסרין דמי פירות שביעית לשם הארץ וכן הא דמיימי פרק קמא דחולין (דף ו.) הנותן לשכנתו עיסה לאפות וקדירה
לצלל אינו חושש לשאור ולתצלין שבה לא משום שביעית ולא משום מעשר ואם אמר עשה לי משליכי חושש כו' כל הני מיידי צודאי חשוד וא"ת
היכי מוכח מינה צחולין דגזרו על מעשרות דמאי דלמנא חשוד גרע מתקם עם הארץ לגבי מעשר ראשון דמנוח צבילה הנזקין (גיטין סא.) לאצוי
וי"ל דלרצא פריך דלא חמיר ליה: י"ל **באתריה** דרבי יהודה חמירא דהו שביעית. ולכן חשוד אטמא דהא צפ"ק דשבת
(דף י.) אמרינן דבתרומה כיון דאפשר למיעבד כדשמואל דחטה אחת פוטרת את הכרי לא חשודי והכי נמי גבי מעשר שני לא הוה לן למיחשדיה
כיון דאפשר למיעבד כדשמואל דהקדש שוה מנה שחללו על שוה פרוטה מחולל דהוא הדין י"ל מעשר שני וצאצאות דרב אחאי הוא צבילה על
כרס רצעי שחללן אותו על דבר מועט ומעשר שני ונטע רצעי דין אחד להם צ"מ דקדש קדש אמרינן להו מהדדי דכאיתא צפרק שני
דקדושין (דף נד.) ואפי' לכתחלה מסתבר דשרי כמו גבי הקדש צמסכת ערכין (דף נט.) דשרי צומן הזה גבי ההוא גצרה דאחרימיניהו לנכסיה
והא דמוקי צפרק התקבל צ" (גיטין דף סא.) ההיא דכ"ל מערימין על מעשר שני צמעשר צומן הזה דרבנן היה יכול להקשות צומן הזה
מאי הערמה נר"ך לפטור מחוסם והלא יכול לחלל לשוה מנה על שוה פרוטה אלא ממלק ליה צפירכא אחרימי ואמה העבריה צומן
הזה מי איכא וכן מעשים בכל יום שאנו מחללן כרס רצעי שוה מנה על שוה פרוטה וי"ל דלא דמי מעשר לתרומה דפעמים שאין
לו פרוטה מזומנת לחלל עליה וגם אין לו כי אם מעט מעשר כנגד שוה פרוטה ואינו רוצה ליתן פרוטה כנגדו:

(א) ע"י ערך חוק מרמנא
דלית דגריס מרמנא:
(ב) לקמן לה. יומא שתי.
(ג) שריצין סב. וצ"ל
(ד) גיטין נד. ע"ש. (ה) ויובל
(ו) אילנא כן צמסדרינן ע"י
ר"י. (ז) מילה צ"ה סמימא"ה
ואלי צ"ל ר' תנחומי.
(ח) צמסדרינן קא: (ט) [צמק]
נא: חולין נט: (ט) לשאור
ומכלל צ"ק. (י) וישי' חוס' לעיל
יא: ד"ה הרי חוס' חמיות
כד. ד"ה עלי חוס' סוכה נט:
ד"ה צמק: (כ) [ומכלל צ"ק].

הגהות הב"ח

(א) במשנה זה הכלל כל
החשוד: (ב) ש"י ד"ה ר'
ינאי וכו' הא חשוד חשוד
נכון:

לעני רש"י

אינטיורי"ל. שומן המעשים.

מוסף רש"י

במר דכנתא. בחילוף כנתא.
ולי נראה לשון מרמנא הוא
(חולין נד.)

שיטה מקובצת

(א) במר כנתא קניסה:
ס' לרבא ואמרי לה ר' ארא
בר אבהו לרבא:
ו באיסורא גופיה: (ז) במר
כנתא: (ח) חומה חמירא
עליה: (ט) המעשר כר' מאי:
ס' פדיון. ס"א דתנן האחרון
אחרון נתפס ודחרי צעמו
אסור חמירא עליה: (י) זה
וכי' כיון: (י) נהי דאדרבנן
חשוד: (י) השביעית ועל
המעשרות הא: (י) חשוד
אטרייהו: (י) במר כנתא:
(י) דעבדי בה איסורא:
(י) חשוד חשוד: (י) שוה
בשניהם חס"ד: (י) חתיר לי
שכר טוב וכו' ודמסנף ליה
בהאי מילתא ש"מ חמירא
להו ל"א חתיר לי קלהא אם
אכלתי פירות שביעית
כמותך: (י) מפרשים להכי
קרי ליה ר"ע: (י) במר
פרולא דבב"ק: (י) מעשרות
כיון דבעי: (י) כ"מ שמוכר
מעשר כר' דמיידי במוכר
מעשר שני: (י) חושש
לשאור וחבלין: (י) סתם
חשוד: (י) קושיות משה
ר"ת: (י) דחשוד וישן:
כס' חשוד דמשום כותי:
ס' מה"ד דבאתריה דרבי
יהודה: (י) הדין נמי מעשר:

(א) הוי מוכר חלב של ידך והוי
אמר שאם טהור צ"ל וכו'
בערך חוק מרמנא ע"ש.